

Формувальне оцінювання – ключовий чинник якісної освіти в НУШ

Оцінювання навчальних досягнень учнів є невід'ємною складовою освітнього процесу.

Оцінювання – це процес встановлення рівня навчальних досягнень учня/учениці в оволодінні змістом предмета відповідно до вимог чинних навчальних програм.

Функції оцінювання:

- Інформаційна
- Діагностувальна
- Прогностична
- Коригувальна
- Розвивальна
- Виховна
- Мотиваційна
- Стимулювальна

Практика початкового навчання свідчить, що традиційна система контролю й оцінювання навчальних досягнень все менше відповідає ідеям особистісно зорієнтованої та діяльнісної педагогіки й не сприяє ефективній реалізації зазначених функцій оцінювання.

На відміну від традиційного оцінювання, оцінювання по-новому в умовах НУШ, набуває активного застосування сучасними педагогами методики формувального оцінювання як одного із ключових чинників якісної освіти.

В умовах упровадження компетентнісної освіти контроль і оцінювання має стати дієвим механізмом, який забезпечить розвиток конкретного учня, формування його особистих якостей, сприятиме розумінню школярем власного поступу. Реалізація формувального підходу до оцінювання дасть змогу здобути інформацію про реальний стан навчальних досягнень учня, що забезпечить можливість вчасно відреагувати на проблеми в навчанні, прийняти педагогічні рішення для його покращення.

Підхід до оцінювання досягнень учнів, який дає можливість виключити негативні моменти в навчанні, сприятиме індивідуалізації освітнього процесу, підвищенню навчальної мотивації й самостійності учнів.

Зміни у змісті освіти означають підбір педагогічного інструментарію в оцінюванні, який сприятиме самоаналізу й формуванню в учнів нових прагнень до саморозвитку, сприйняттю оцінки не як вироку, а як керівництва до дії

Формувальне оцінювання – це цілеспрямований неперервний процес, під час якого формується культура спільного обговорення у класі,

розвиваються навички критичного й творчого мислення, а також формується середовище, яке заохочує учнів аналізувати й запитувати.

Формувальне оцінювання підтримує впевненість учнів у тому, що кожен із них здатен покращити свої результати, оскільки учням наводяться приклади того, що від них очікують. Разом з тим, учитель, спираючись на принципи розумного пристосування (запровадження адаптацій та модифікацій) і формувального оцінювання створює атмосферу визнання цінності особливостей і можливостей кожного учня, у тому числі з особливими освітніми потребами

Відомо, що в тому випадку, коли учні та учитель однаково розуміють цілі та очікувані результати навчання, процес навчання стає більш ефективним. Позитивно налаштований учитель пропонує учневі допомогу у виконанні завдання. Чим більше інформації отримує учитель про те, що учні знають, як міркують, що вчать і як, тим більше має можливостей для корегування процесу. Учні мають розуміти, яких результатів навчання слід досягнути, і у будь-який час встановити, на якому етапі досягнення своїх цілей вони знаходяться, оцінити точність виконаних дій та операцій, скоригувати, за необхідності, та зрозуміти, коли очікуваного результату досягнуто. Таким чином, формувальна оцінка – це «зворотній зв'язок» для учнів, який дозволяє їм зрозуміти, яких заходів слід вжити, щоб покращити власні результати.

Переваги формувального оцінювання

Формувальне оцінювання надає можливість

Для вчителя	Для учня
<ul style="list-style-type: none"> • Чітко сформулювати освітній результат, який потрібно отримати та оцінити в кожному окремому випадку та організувати, відповідно до цього, свою роботу; • Зробити учня суб'єктом освітньої та оцінювальної діяльності 	<ul style="list-style-type: none"> • Вчитися на помилках; • Зрозуміти, що є важливим, а що другорядним; • Зрозуміти, в яких видах діяльності є успіхи; • Визначити, чого вони не вміють робити

Упроваджуючи формувальне оцінювання в освітній процес, необхідно дотримуватись наступних **принципів**:

1. Учитель постійно забезпечує зворотній зв'язок, надаючи учням коментарі, поради щодо їх діяльності.
2. Учні беруть активну участь в організації процесу їх власного навчання.
3. Учитель змінює техніки і технології навчання в залежності від зміни результатів навчання учнів.
4. Учитель усвідомлює, що оцінювання тільки за допомогою виставлення деякої кількості балів різко зменшує мотивацію та самооцінку учня.

5. Учитель усвідомлює необхідність навчити учнів принципам і способам покращення власних результатів.

У формулюванні конкретних навчальних цілей, тобто очікувань щодо рівня засвоєння освітньої інформації, за основу доцільно брати таксономію, запропоновану Б. Блумом. Ученим визначено шість категорій навчальних цілей: знання, розуміння, застосування, аналіз, синтез, оцінювання.

Перед початком роботи	У процесі роботи
<ul style="list-style-type: none">• Виявлення потреб учнів• Оцінювання володіння учнями навчальним матеріалом• Виявлення інтересів кожного учня• Постановка цілей	<ul style="list-style-type: none">• Заохочення до взаємодії• Здійснення моніторингу прогресу• Перевірка розуміння• Мотивація метапізнання

Формувальне оцінювання пов'язане з такими важливими завданнями: сприяти впевненості учня у власних силах, надавати орієнтири, корисні поради на певних етапах навчання, сигналізувати про складнощі, забезпечувати діалог «учитель – учень», формувати стратегію успішного навчання.

Методи формувального оцінювання

- **Графічні** (карти знань, завдання на послідовність, схеми, списки пріоритетів, таблиці).
- **Наочні** (замітки, оціночні листи, контрольні списки, запитання для обговорення, спостереження учнів, спостереження учителя).
- **Текстові, відео, фото** (форми, запитання, щоденники).
- **Консультації** (форми запитання).

В основі формувального оцінювання лежить рефлексія (від лат. *refleccio* – відображення) в освіті – усвідомлення учнем своєї навчальної діяльності, аналіз власних результатів навчання з метою підвищення їх ефективності. Рефлексія привчає учня до систематичного аналізу результатів власної діяльності, зокрема й не пов'язаної із навчанням у школі.

З метою проведення рефлексії можна пропонувати учням початки речень, які вони продовжують:

- Сьогодні я дізнався...
- Сьогодні я навчився...
- Найбільш цікавим для мене виявилось...
- Найбільше мені сподобалось...

Техніки формувального оцінювання

- Індекс-картки для узагальнення або запитань
- Сигнали рукою
- Світлофор
- Однохвилинне есе
- Вимірювання температури
- Мовні зразки (підказки)
- Трихвилинна пауза
- Дві зірки й побажання (взаємооцінювання)
- Техніка «тижневий звіт»

Навчання й оцінювання – нероздільні процеси. Педагогічне оцінювання є одним із важливих елементів сучасного освітнього процесу. Від правильної організації оцінювання більшою мірою залежить ефективність управління навчальним процесом.

Формувальне оцінювання – це цілеспрямований неперервний процес спостереження за навчанням учнів; воно є необхідною умовою інтерактивного навчання!

Таке оцінювання підтримує впевненість здобувачів освіти у тому, що кожен із них – успішний та особливий, здатний покращити свої результати!

На думку Наталії Морзе «Якщо уявити учнів в образі рослин, то зовнішня (підсумкова) оцінка, прийнятна для традиційного навчання, – це процес простого вимірювання їх зросту. Результати вимірювань будуть цікавими для порівняння та аналізу, але вони самі по собі не впливають на ріст рослин. **Формувальне оцінювання, навпаки, схоже на підживлення і полив рослин. Тим самим безпосередньо впливає на їх ріст.**»